

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

**Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю**

**“ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ
ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ
СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ
(ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ) НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ”,**

**присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського
(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою
відеоконференц-зв'язку)**

**15–16 травня 2014 року
м. Тернопіль**

ЧАСТИНА 1

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2014

УДК 614.253.52 (07.07)

Відповідальний за випуск: проф. І. Р. Мисула

“Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України”, присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського (з дистанційним під’єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв’язку) : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 15–16 травн. 2014 р.) : у 2 ч. / Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2014. – Ч. 1. – 468 с.

лікаря-фахівця, а і розвиток пізнавальних і професійних інтересів, заохочення студентів до самостійної роботи.

2. Широке впровадження ІТ у навчальний процес призвело до появи лекцій інноваційного типу: лекція-візуалізація, лекція із мультимедійним супроводом, відео лекція, які з успіхом використовуються нашою кафедрою.

3. Синтез видів лекцій покращує їх освітній та пізнавальний та заохочувальний рівень.

4. Студенти у процесі навчання повинні усвідомити, що будь-які знання можуть вважатися справжнім надбанням особистості лише у випадку, якщо вони стали об'єктом власної діяльності.

Література

1. Болонский процесс: нарастающая динамика и многообразие (документы международных форумов и мнения европейских экспертов)/Под науч. ред. д-ра пед. наук, профессора В.И. Байденко. – Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2002. – 408 с.

2. Голдсмит Шэррон Н. «План тысячелетия»: проект разработки международных стандартов качества в сфере подготовки медицинских работников // Высшее образование в Европе. 2002. № 3.

3. Інтеграція освітніх систем України і Європи: Навчально-методичний посібник // В.К. Медведєв, Ю.В. Стасєв, С.В. Залкін, О.С. Челпанов, К.І. Хударковський, А.І. Комишан / За ред. В.К. Медведєва. – Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, – Харків, 2005. – 124 с.

4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. К.: Знання, 2005. – 486 с.

5. Мороз І. В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Монографія. – К.: ТОВ «Освіта України». К., 2005. – 278 с.

6. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007.

ПРО СКЛАДНОЩІ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ АНТРОПНИХ СИСТЕМ

В. Б. Ханжи

Одеський національний медичний університет

Вступ. Наукове прогнозування є необхідною складовою сучасної управлінської діяльності. Детальний аналіз тенденцій розвитку об'єкта, виявлення можливих складнощів і небезпек, що зустрічаються на різних етапах цього розвитку, а також подальше випереджаюче втручання з метою мінімізації впливу деструктивних елементів, які спрямовують процес в небажане русло, дозволяють помітно зменшити рівень критичності певних ситуацій. При цьому слід зазначити, що іноді під час дослідження даної проблеми автори залишають без належної уваги принципову різницю між розгортанням темпоральних умов буття та історії, з одного боку, людини (наприклад, системи «студент-група-курс-факультет-університет») і, з другого боку, оточуючого її середовища. Метою даної роботи є виявлення складнощів прогнозування розвитку антропних систем (в аспекті розгортання антропоного часу і людської історії).

Основна частина. Є, як мінімум, два важливі моменти, які значним чином ускладнюють прогнозування і вагомо применшують точність його результатів. По-перше, якщо в оцінці вектору поступу історії виходити виключно з визначення об'єктивних його чинників, то досить сумнівною є редуція детермінант історії до одного смислосучого і цілепокладаючого начала-аттрактора (моністичний підхід – концепції Ж.-Ж. Руссо, І. Канта, А. Сміта, Г. В. Ф. Гегеля, К. Маркса). По-друге, на наш погляд, врахування значимості об'єктивних надіндивідуальних аттракторів не має призводити до нівелювання людського чинника, який виражається, в першу чергу, в ключовому елементі – свободі волі.

Отже, щодо критики моністичного підходу (О. Шпенглер, К. Ясперс, К. Поппер, Д. Белл), яка і на наш погляд є безпідставною. В деяких попередніх публікаціях (Ханжи, 2013) нами було здійснено осмислення двох протилежних, але при цьому органічно взаємопов'язаних, цілей-програм – аттракторів життя і смерті. Не заперечуючи значущості інших чинників, спрямовуючих історичний процес, ми вважасмо таку глобалізацію доречною, тому що в більшості випадків ті чи інші аттрактори історії можуть бути розглянуті як конкретне по відношенню до життєстверджуючого і смертоносного начал. Вказане – одна з головних причин певної автономності різних одиниць антропоного часу (і з цим пов'язані показані американським дослідником Д. Беллом, з одного боку, неузгодженість

політичної системи з соціальною структурою та культурою, з іншого – наявність різних осьових принципів конструювання суспільних утворень). «В современных условиях, – стверджує з цього приводу Белл, – в мире уже не существует единого фактора или даже узкой группы факторов, которые оказывают определяющее влияние на направление мирового развития» [1, с. 48].

Перейдемо до осмислення другого чиннику, з яким пов'язана складність прогнозування – чиннику свободи волі. Спочатку зауважимо, що в сучасній науці досить потужні претензії на можливість здійснювати «подорожі в часі» в гносеологічному сенсі, отримуючи достовірні картини різних часових фаз, заявив такий підхід, як математичне моделювання. Адепти цього підходу, поєднуючи його з синергетичними уявленнями [2], справедливо зауважують, що система, що самоорганізується, може вибрати з нескінченної кількості шляхів розвитку далеко не будь-який: виходячи з властивостей і відповідних можливостей об'єкта, обирається один з певного кола шляхів, на решту (що знаходяться поза цією сукупністю) спочатку накладене своєрідне «еволюційне правило заборони» [2, с. 115]. Логіка підходу є зрозумілою: поступове виключення заборонених самим єством розвитку системи шляхів в результаті дозволяє викристалізувати досить ясну картину її майбутнього. Зауважимо, однак, що ця методологія ефективна при дослідженні об'єктів неживої природи і навіть біологічних істот – аж до вищих тварин, тобто тих систем, у яких прирощення альтернатив та розширення кола подальшого становлення або здійснюється вкрай бідно, або не здійснюється взагалі. Однак наскільки правильним є такий підхід, коли йдеться про людину і суспільство, наприклад, про антропні зв'язки в рамках системи вищої освіти?! На наш погляд, для будь-якого прогнозування людської діяльності завжди каменем спотикання буде питання про свободу волі. Цей чинник в еманации історії виявляється не менш значущим, ніж чинник зовнішніх програм-аттракторів. Більш того, саме свобода волі становить єство і задає вектор розгортання різних одиниць, від індивідуальної до вселюдської, в загальній структурі антропного часу – «часовій матриці» (Ханжи, 2012).

Таким чином, розгляд еманации антропної темпоральної реальності в різних аспектах (наприклад, з одного боку, макросоціально – в суспільній проекції, з іншого боку, мікросоціально – з позиції особистості, що відноситься до цього соціального утворення) надає принципово різні картини, оскільки розгортання кожної часової одиниці є насиченим своїм змістом і характеризується різними інтенсивністю і порядком. Ця поліваріантність і своєрідність перебігу часів – природний наслідок втілення свободи волі: в одному випадку – під впливом цілей-програм історії, аттракторів життя і смерті («детермінована» свобода волі), в іншому – в її самодостатньому, самопричинному вигляді. Спроби пояснення і вираження цих течій через єдиний принцип є однобічними, бо: 1) нівелюють значимість соціального на користь особистісного, або розчиняють особистісне в суспільному; 2) редукують людську свободу волі до інстинкту, а саму людину – до об'єкта буття лише на ґрунті жорстко детермінованих життєвих начал (фізичних, біологічних, соціальних); 3) уніфікують рух історії на коротких проміжках (періоди тактичних дій, які нерідко фундовані виключно свободою волі, – етапи хаотизації історії) та її розгортання в значно масштабніших рамках (історичні епохи домінування стратегічних тенденцій, що викликані притяжінням аттракторів, – етапи впорядкування історії). Вважаємо, що всі три позиції у відношенні до людини та її діяльності ущербні.

Висновки. При розробці прогнозу щодо розвитку антропних систем (наприклад, в рамках галузі вищої освіти) слід враховувати таке:

1. Причинами складності прогнозування еманации людської темпоральної дійсності та історії, а також частої значної невідповідності наукової картини майбутнього і самого майбутнього в той момент, коли воно стане теперішнім, є: 1) неможливість виведення єдиного об'єктивного принципу людського розвитку; 2) вагомість фундаментального атрибуту людського буття – свободи волі.

2. Розгортання антропного часу та людської історії фундовано: по-перше, об'єктивними цілями-програмами – аттракторами життя і смерті (у взаємодії цих антагоністів визначаються *стратегічні* тенденції тривалих періодів розвитку людства), по-друге, іманентним чинником, що визначає хід історії з самого єства людини, – свободою волі (це найбільш суттєва підстава *тактичного* здійснення історії на її відносно малих фрагментах).

Література

1. Белл Д. Эпоха разобщенности : Размышления о мире XXI века / Даниел Белл, В. Л. Иноземцев. – М. : Центр исслед. постиндустр. общества, 2007. – 304 с.
2. Курдюмов С. П. Структуры будущего: синергетика как методологическая основа футурологии / С. П. Курдюмов, Е. Н. Князева // Синергетическая парадигма. Нелинейное мышление в науке и искусстве / Сост. и отв. ред. В. А. Копчик. – М. : Прогресс-Традиция, 2002. – С. 109 – 125.